

Titulació	Tipus	Curs
Educació social	OP	3
Educació social	OP	4

Professor/a de contacte

Nom : Jose Tello Sánchez

Correu electrònic : jose.tello@uab.cat

Equip docent

Antonio Vega Martinez

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No hi ha prerequisits obligatoris.

Es recomana seguir l'actualitat social, jurídica i educativa relacionada amb la justícia juvenil, els centres penitenciaris, la reeducació, la reinserció social i les intervencions socioeducatives en contextos de privació de llibertat o mesures judicials.

També es recomana la lectura progressiva de la bibliografia indicada a la guia docent.

La docència de l'assignatura incorporarà la perspectiva dels drets humans, la igualtat de gènere, la sostenibilitat social i els Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Objectius

Conèixer les institucions obertes i tancades de l'àmbit de la justícia, especialment els centres de justícia juvenil i els centres penitenciaris.

Analitzar el marc conceptual, normatiu i institucional bàsic que regula les institucions de justícia i les actuacions socioeducatives que s'hi desenvolupen.

Comprendre els conceptes de reeducació, rehabilitació, reinserció social, responsabilització, reparació i justícia restaurativa.

Dissenyar accions o propostes socioeducatives breus, contextualitzades i viables en l'àmbit de la justícia juvenil i penitenciària.

Analitzar les funcions, competències i límits professionals de l'educador i l'educadora social en institucions de justícia.

Reflexionar críticament sobre els dilemes ètics, els límits institucionals i les possibilitats de la intervenció socioeducativa en contextos de privació de llibertat, control judicial i vulnerabilitat.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els aspectes deontològics de l'educació social en el treball amb persones en risc d'exclusió.
2. Clarificar els dilemes i debats ètics que planteja el treball amb població immigrada en una situació de desigualtat social com l'actual.
3. Conèixer els fonaments teòrics i metodològics de l'educació per a la salut.
4. Conèixer les principals línies d'intervenció de l'educació per a la salut.
5. Planificar i desenvolupar intervencions educatives amb persones i col·lectius diversos.
6. Dissenyar i executar accions educatives de prevenció d'actituds i actuacions de discriminació.
7. Analitzar l'evolució socio-històrica de les diferents formes de marginació i exclusió social.
8. Adquirir les competències educatives d'intervenció amb població en fase d'acompliment de mesures judicials.
9. Reconèixer la naturalesa assimiladora, segregadora, integradora o inclusiva de les propostes d'acció socioeducativa dirigides a treballar amb població immigrada.
10. Adquirir els coneixements procedimentals per realitzar un programa d'intervenció en àmbits educatius de justícia.
11. Dissenyar plans i programes per a col·lectius en situació de risc d'exclusió.
12. Dissenyar programes d'orientació per a la inserció sociolaboral.
13. Saber atendre en l'àmbit educatiu pertanyent a les institucions de justícia la seva població interna d'acord amb les seves necessitats específiques.
14. Comprendre les característiques i condicionaments que conformen les propostes educatives en contextos de diversitat.
15. Identificar i valorar la multiplicitat de referents històrics, socials, polítics i legals propis de l'educació inclusiva.
16. Adquirir valors i actituds de respecte cap als diversos mitjans socials i culturals que són propis de les nostres societats contemporànies.
17. Identificar situacions que necessiten un canvi o millora.
18. Proposar nous mètodes o solucions alternatives fonamentades.
19. Identificar les implicacions socials, econòmiques i mediambientals de les activitats academicoprofessionals de l'àmbit de coneixement propi.
20. Analitzar críticament els principis, valors i procediments que regeixen l'exercici de la professió.
21. Valorar l'impacte de les dificultats, els prejudicis i les discriminacions que poden incloure les accions o projectes, a curt o llarg termini, en relació amb determinades persones o col·lectius.
22. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
23. Comunicar fent un ús no sexista ni discriminatori del llenguatge.
24. Identificar les principals desigualtats i discriminacions per raó de sexe/gènere presents a la societat.

Continguts

BLOC 1. Reeduació, rehabilitació, reinserció i justícia restaurativa

- 1.1. Definició i comprensió dels conceptes de reeducació, rehabilitació, reinserció social i resocialització.
- 1.2. Diferències i relacions entre nocions afins.
- 1.3. Marc conceptual i normatiu bàsic.
- 1.4. Aproximació a les teories de la funció de la pena.
- 1.5. Prevenció, responsabilització, reparació i justícia restaurativa.

BLOC 2. Justícia juvenil i intervenció socioeducativa

- 2.1. Concepte i marc normatiu de la justícia juvenil.
- 2.2. Principis rectors i finalitat socioeducativa de les mesures.
- 2.3. Mesures judicials en medi obert: tipologia i funcions.
- 2.4. Mesures judicials privatives de llibertat: règims, centres i intervencions.
- 2.5. Equips professionals, territorialitat i coordinació interinstitucional.
- 2.6. Justícia juvenil i reinserció: programes específics i acció educativa.

BLOC 3. Serveis penitenciaris, règims i vida institucional

- 3.1. Centres penitenciaris: tipus, característiques i funcions.
- 3.2. Aproximació a la normativa bàsica penitenciària.
- 3.3. Règims penitenciaris: ordinari, obert i tancat.
- 3.4. Organització dels centres penitenciaris, professionals i funcions genèriques.
- 3.5. Efectes de la privació de llibertat, socialització a la presó i subcultura carcerària.

BLOC 4. Tractament penitenciari i rol de l'educació social

- 4.1. Tractament penitenciari i programes de rehabilitació.
- 4.2. Intervenció individual, grupal i institucional.
- 4.3. Funcions i competències dels educadors i educadores socials en l'àmbit penitenciari.
- 4.4. Disseny, adaptació i valoració d'accions socioeducatives breus en contextos de justícia.
- 4.5. Límits institucionals, seguretat, confidencialitat i reflexió ètica en la intervenció socioeducativa.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Disseny, preparació i valoració supervisada d'una intervenció socioeducativa.	30	1,2	1, 2, 17, 18
Exposició de continguts, anàlisi de casos, debat i activitats aplicades sobre justícia i educació social.	45	1,8	1, 2, 17, 18
Lectura, estudi, preparació de proves, elaboració d'evidències i reflexió individual.	75	3	1, 2, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24

Presentacions del professorat; anàlisi de casos i situacions professionals; treball participatiu i debat sobre lectures, materials i aspectes de l'actualitat vinculats amb l'assignatura.

L'assignatura incorpora activitats aplicades orientades al disseny, adaptació i valoració d'accions socioeducatives breus en contextos de justícia juvenil i penitenciària.

Sempre que les condicions organitzatives i institucionals ho permetin, es podrà incloure la participació de professionals convidats/des i/o una activitat d'intervenció socioeducativa supervisada en un context real de justícia.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè l'alumnat completi les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Prova individual aplicada dels continguts de l'assignatura.	40%	0	0	1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24
Reflexió professional individual sobre el rol socioeducatiu en institucions de justícia.	15%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16
Disseny, aplicació i valoració d'una intervenció socioeducativa breu en context de justícia.	45%	0	0	1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 15

Avaluació contínua

L'avaluació contínua constarà de tres evidències:

- EV1. Prova individual aplicada dels continguts de l'assignatura: 40%. Data: 13/01/2027.
- EV2. Disseny, aplicació -quan sigui possible- i valoració d'una intervenció socioeducativa breu en context de justícia: 45%. El disseny s'haurà de lliurar el 16/11/2026, abans de les activitats previstes al Centre Penitenciari de Joves.
- EV3. Reflexió professional individual: 15%. Data màxima de lliurament: 11/12/2026.

Avaluació única

L'avaluació única tindrà el mateix nivell d'exigència que l'avaluació contínua i no exigeix de l'assistència obligatòria ni de la participació en les activitats formatives essencials. No constitueix una via simplificada de superació de l'assignatura.

Constarà de tres evidències individuals:

- EV1. Prova oral individual aplicada sobre els continguts de l'assignatura: 40%.
- EV2. Disseny individual i defensa oral d'una intervenció socioeducativa breu en context de justícia: 45%.
- EV3. Anàlisi tècnica i reflexió professional individual: 15%.

Les tres evidències de l'avaluació única es realitzaran o lliuraran el 13/01/2027, d'acord amb l'horari i l'organització establerts pel professorat.

Criteris generals d'avaluació contínua i única

L'assignatura és professionalitzadora i orientada a la participació activa de l'estudiantat en les sessions teòriques, pràctiques i aplicades. Per aquest motiu, l'assistència és obligatòria en ambdues modalitats d'avaluació: contínua i única.

Per superar l'assignatura, cal:

- Presentar totes les evidències d'avaluació.
- Obtenir una qualificació mínima de 5 en cadascuna de les evidències.

- Assistir a un mínim del 80% de les sessions.

La qualificació final es calcularà únicament si es compleixen aquests requisits; en cas contrari, es considerarà no avaluable. Si una evidència té una qualificació inferior a 5, l'assignatura no es podrà superar, encara que la mitjana ponderada sigui igual o superior a 5.

Només es consideraran justificades les absències degudament documentades per malaltia, força major o altres situacions sobrevingudes acceptades pel professorat. La realització de les evidències en les dates establertes és obligatòria. No s'acceptarà cap lliurament o activitat fora de la data i hora indicades, excepte en situacions degudament justificades i acceptades pel professorat.

Sempre que les condicions organitzatives i institucionals ho permetin, l'assignatura inclourà una activitat d'intervenció socioeducativa supervisada al Centre Penitenciari de Joves. Si no fos possible realitzar-la per motius institucionals, de seguretat, organitzatius o de força major, el professorat establirà una activitat aplicada equivalent.

La recuperació es realitzarà el 27/01/2027. Per accedir a la recuperació d'una evidència cal haver-se presentat prèviament a l'activitat ordinària corresponent. L'estudiantat que no es presenti a una evidència en la convocatòria ordinària no podrà recuperar-la posteriorment, excepte en casos degudament justificats i acceptats segons la normativa acadèmica vigent.

La recuperació no servirà per apujar nota i, en cap cas, es podrà obtenir una qualificació superior a 5 en l'evidència recuperada.

En aquesta assignatura es permet l'ús de tecnologies d'intel·ligència artificial generativa exclusivament com a eina de suport per a la cerca inicial d'informació, la correcció lingüística i la traducció de textos. No es permet utilitzar-les per generar totalment o parcialment respostes d'avaluació, anàlisis de casos, propostes d'intervenció, reflexions personals o defenses orals.

L'estudiantat haurà d'identificar qualsevol ús d'aquestes eines, especificar quina tecnologia ha emprat i indicar amb quina finalitat. La responsabilitat sobre l'exactitud, la qualitat, l'autoria i l'adequació del contingut presentat correspon sempre a l'estudiant.

L'ús no autoritzat o no declarat de la IA generativa en una activitat avaluable es considerarà una falta d'honestedat acadèmica i comportarà una qualificació de 0 en l'evidència afectada. En cas de reincidència o especial gravetat, s'aplicaran les mesures previstes en la normativa acadèmica vigent de la universitat. Durant les proves escrites, les defenses orals i les activitats avaluables no es permetrà l'ús d'eines d'intel·ligència artificial, llevat que el professorat ho autoritzi expressament.

Per aprovar l'assignatura, l'estudiantat haurà de mostrar una competència comunicativa adequada, oralment i per escrit, i un bon domini de la llengua o les llengües vehiculars de l'assignatura. En totes les activitats es tindrà en compte la correcció lingüística, la claredat expositiva i els aspectes formals de presentació.

Aquesta assignatura no preveu una prova de síntesi per a l'estudiantat que es matriculi per segona vegada.

La comunicació amb el professorat es farà mitjançant correu electrònic institucional. Les qualificacions es comunicaran dins dels terminis establerts per la normativa de la universitat.

Les dates indicades corresponen a la planificació prevista i al calendari d'avaluació establert pel centre. Qualsevol ajust necessari per raons organitzatives serà comunicat prèviament a l'estudiantat.

Bibliografia

Ayo Fernández, M. (2004), Las garantías del menor infractor (Ley Orgánica 5/2000, de 12 de enero, sobre Responsabilidad Penal de los Menores y sus modificaciones posteriores), RdPP monografía, núm. 12, Navarra: Thomson-Aranzadi. Institucions de justícia i reeducació 2015 - 2016.

Burgos-Jiménez, R., García-Tardón, B., Martín-Solbes, V. M., & Pozuelo Rubio, F. (2021). *El enfoque de género en la intervención socioeducativa con mujeres: un estudio en el medio penitenciario español*.

Psychology, Society & Education, 13(1), 73-83. <https://doi.org/10.25115/psye.v10i1.3474>

Canterero Bandrés, R. (2002), Delincuencia juvenil. ¿Asistencia terapéutica versus justicia penal?, Logroño: Universidad de la Rioja.

Castro Martínez, A. M. (2020). Educación inclusiva en centros penitenciarios. *En tiempos de vulnerabilidad: reflexión desde los derechos humanos. Bioética para pensar.*, 155-162.

Centre d'Iniciatives per la Reinserció CIRE (2004): Centre Iniciatives per la Reinserció CIRE Presentació; Barcelona.

Corpodean, A. D., Burgos-Jiménez, R. J., Moles-López, E., & Añaños, F. T. (2024). Delitos sexuales en España: análisis de los programas e intervención socioeducativa penitenciaria. *Diálogos sobre educación*, (29). <https://doi.org/10.32870/dse.v0i29.1439>

Cortés, C. A. C., Fernández, C. C., & Rodríguez, J. A. R. (2020). Menores con medidad judiciales en España. La figura del educador social. *Perspectivas españolas en la Educación: mejores prácticas para el siglo XXI*, 97.

Coyle, A.(2002): La administración penitenciaria en el contexto de los derechos humanos; Centro Internacional de Estudios Penitenciarios; Londres.

De la Cruz-Campos, J. C., Pérez López, M., & Fernández Cerero, J. (2023). Funciones del educador social en la institución penitenciaria. *Investigar en educación hoy: la transversalidad como horizonte.-(Educación)*, 23-32.

Encalada, A. N. D., & Ortega, S. D. M. (2023). La valoración de los elementos de aplicación de la prisión preventiva y la afectación al principio de inocencia. *Ciencia Latina Revista Científica Multidisciplinar*, 7(2), 9298-9315.

Facal Fondo, T. (2002): La reinserción social en el medio penitenciario 2002; Tesis Doctoral; A Coruña.

Gobierno de España. (2022, 13 de abril). *Real Decreto 268/2022, de 12 de abril, por el que se modifica el Real Decreto 190/1996, de 9 de febrero, por el que se aprueba el Reglamento Penitenciario* (BOE núm. 88, pp. 51435-51439). *Boletín Oficial del Estado*. Recuperado de <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2022-6046>

Jefatura del Estado. (1979, 5 de octubre). Ley Orgánica 1/1979, de 26 de septiembre, General Penitenciaria (núm. 239). *Boletín Oficial del Estado*. Entrada en vigor: 25 de octubre de 1979. Recuperado de <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1979-23708>

Larrauri, E., Rovira, M., Sales, A. (2017): Qualitat de vida als centres penitenciaris i programes d'intervenció; Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. Generalitat de Catalunya.

Llop, J. E., Garcia, M. J. M., Fres, N. F., & Serra, M. G. (2020). Centros Penitenciarios como espacio educativo: La necesaria acción pedagógica en el proceso de reinserción social. In *Justicia social, género e intervención socioeducativa* (pp. 515-524). Ediciones Pirámide.

López, S. et al. (2018): Gènere i presó; Programa de perspeciva i equitat de gènere en l'àmbit penitenciar; Programa compartim; Edició Generalitat de Catalunya.

López, R. V. (2022). El lugar de la educación social en los Centros Penitenciarios catalanes. *RES: Revista de Educación Social*, (35), 47.

Machado Maliza, M. E., Hernández Gaibor, E. M., Inga Jaramillo, M. S., & TixiTorres, D. F. (2020). Rehabilitations y reinserción social, una quimera para los privados de libertad. *Debate Jurídico Ecuador*, 3(2), 165-17.

Manzanos Bilbao, C., Elias A., et al. (2000): Cárcel, drogas y sida. Trabajo Social Frente al Sistema Penal; Salhaketa; Vitoria-Gasteiz.

Narezo, M. R., Gruber, R. S., & del Castillo, R. A. (2022). La educación social y los centros penitenciarios: nuevos horizontes. *Zerbitzuan: Gizarte zerbitzuetarako aldizkaria= Revista de servicios sociales*, (76), 87-97.

Pintado Alcázar, A. (2022). *La evolución del sistema penitenciario español desde sus orígenes hasta la actualidad. Perspectivas*, (6). Recuperado de <https://revistas.ucalp.edu.ar/index.php/Perspectivas/article/view/230>

Ponce de León Romero, L., López Armijos, G., & Camacho Rojas, R. (2021). Programas de formación universitaria en centros penitenciarios. *Andamios*, 18(45), 487-509. <https://doi.org/10.29092/uacm.v18i45.827>

Redondo, S.,(2000) *Psicología aplicada: Los programas de rehabilitación en Europa*. Barcelona.

Riveiro Lema, M.ª Dolores. 2024. La red penitenciaria española en el siglo XXI: programas de intervención terapéutica y educativa. *Bajo Palabra. Revista de Filosofía*, 37, 125-142. <https://doi.org/10.15366/bp2024.37.008>

Romans, M., Petrus, A. y Trilla, J. (2000): *De profesión, educador(a) social*. Papeles de Pedagogía; Editorial Paidós; Barcelona.

Sainz, M & González, S. (2004). "El Vis a Vis como un espacio psicoterapéutico para la reestructuración familiar dentro de la prisión". Comunicación del II Congreso la Familia en la sociedad del siglo XXI Fundación de Ayuda contra la Drogadicción.

Torrero, O. M., & Garlito, P. C. (2020). Ser mujer en prisión: Privación ocupacional en la vida diaria de mujeres internas en un centro penitenciario en España. *Revista Chilena de Terapia Ocupacional*, 20(2), 269-277.

Programari

L'assignatura no empra programari específic.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre.
A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través d'aquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Tipus de docència	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(TE) Teoria	4	Català	primer quadrimestre	matí-mixt